

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.411.003.01.2021

Pan
Jan Dziedzina
Wójt Gminy Łącko
Łącko 445
33-390 Łącko

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/003 – Realizacja zadań finansowanych w 2021 r. w ramach „Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021 – 2030”

Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Łącko, Łącko 445, 33-390 Łącko (<i>Gmina</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jan Dziejna – Wójt Gminy Łącko, od 22 listopada 2018 r. (<i>Wójt</i>)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykonanie zadań w ramach Programu integracji, w tym rozpoznanie potrzeb społeczności romskiej oraz dokonywanie wydatków ze środków publicznych. 2. Osiągnięcie zakładanych efektów/rezultatów w ramach Programu integracji.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 do zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem działań wcześniejszych, które miały wpływ na realizację badanych zadań.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Łukasz Chudzik, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/129/2021 z 6 grudnia 2021 r. (akta kontroli str. 1-4)

I. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Gminę w 2021 r. zadań w ramach „Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021 – 2030” (dalej: Program integracji).

Gmina w 2021 r. złożyła 11 wniosków w ramach Programu integracji na realizację zadań w ramach wszystkich trzech dziedzin wskazanych w Programie (tj. *Edukacja*, *Mieszkalnictwo* i *Innowacyjne projekty integracyjne*), które zostały pozytywnie rozpatrzone. Do końca 2021 r. zrealizowano w całości osiem zadań, dwa zrealizowano w części, a jedno nie zostało zrealizowane. Kwota wydatków niezrealizowanych w ramach wskazanych trzech zadań w łącznej wysokości 834 tys. zł została przeniesiona jako wydatki niewygasające. Łącznie w 2021 r. w ramach środków pochodzących z udzielonych dotacji wydatkowano 814,9 tys. zł, z czego 472,4 tys. zł w ramach obszaru *Edukacja*, 219,4 tys. zł w ramach obszaru *Mieszkalnictwo* oraz 123,2 tys. zł w ramach obszaru *Innowacyjne projekty integracyjne*. Środki wydatkowano terminowo i zgodnie z zawartymi porozumieniami i przepisami prawa lub uregulowaniami wewnętrznymi, a sprawozdania z realizacji tych zadań sporządzono prawidłowo i terminowo.

We wszystkich zrealizowanych ośmiu zadaniach osiągnięto zakładane efekty rzeczowe. W dziedzinie *Edukacja* zakupiono podręczniki i przybory szkolne dla uczniów romskich, opłacono składki ubezpieczenia NW oraz zorganizowano dowóz do szkoły. W szkole podstawowej, kształcącej uczniów romskich, zorganizowano dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, utworzono świetlicę środowiskową na osiedlu romskim. W dziedzinie *Innowacyjne projekty integracyjne* Gmina zorganizowała dwa miejsca pracy w Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Łącku. Działaniami prozdrowotnymi objęto wszystkich mieszkańców osiedli

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: *ustawa o NIK*.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

romskich poprzez wsparcie medycznym ze strony zatrudnionej pielęgniarki środowiskowej i położnej, zakup dla 50 rodzin romskich glukometrów, ciśnieniomierzy i pulsoksymetrów. W jednym zrealizowanym do końca 2021 r. zadaniu z dziedziny Mieszkalnictwo, zakupiono wyposażenie oraz sprzęt AGD do pięciu mieszkań, obejmując w ten sposób pomocą 30 osób.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że Gmina nie dysponowała pełnymi danymi na temat liczebności społeczności romskiej i nie prowadziła także (w sposób udokumentowany) analizy ich potrzeb. Rozpoznanie potrzeb społeczności romskiej dokonywano przede wszystkim w ramach pracy socjalnej Ośrodka Pomocy Społecznej. W ocenie NIK brak opracowanego w formie dokumentu kompleksowego rozpoznania i analizy potrzeb społeczności romskiej zamieszkałej na terenie Gminy nie sprzyjały opracowaniu działań nakierowanych w większym stopniu na jej integrację. Zadania realizowane przez Gminę miały przede wszystkim charakter pomocy doraźnej, a efektem tych zadań była przede wszystkim poprawa sytuacji bytowej rodzin romskich oraz uczniów romskich. Nie udało się jednak poprawić sytuacji Romów na rynku pracy.

OBSZAR

1. Wykonanie zadań w ramach Programu integracji, w tym rozpoznanie potrzeb społeczności romskiej oraz dokonywanie wydatków ze środków publicznych

Opis stanu faktycznego

Ogólna liczba zameldowanych mieszkańców w Gminie Łącko na dzień 31 grudnia 2021 r. wynosiła 16 768 osoby. Gmina nie miała danych o liczbie osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących na jej terenie. Z danych szacunkowych wynika, że na terenie Gminy Łącko mieszka około 300 osób pochodzenia romskiego, stanowiących ok. 1,79% ogółu mieszkańców gminy.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Łącku (dalej: OPS) wynika, że ze świadczeń pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej³ na dzień 31 grudnia 2021 r. korzystało 61 rodzin (244 osoby). Spośród 144 osób w wieku produkcyjnym⁴ 39 z nich zarejestrowanych było jako osoby bezrobotne, 101 były osobami biernymi zawodowo (niepracujące i niezarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy), a cztery osobami pracującymi.

Wśród osób pochodzenia romskiego dwie osoby ukończyły szkołę ponadpodstawową, 45 szkołę podstawową, a 97 nie miało żadnego wykształcenia.

Obowiązkowi szkolnemu w 2021 r. podlegało 60 nieletnich, z czego pięciu nie realizowało go. Wójt poinformował, że w związku z nierealizowaniem obowiązku szkolnego, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Maszkowicach złożył wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec rodziców tych dzieci. Wydano postanowienia o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do spełnienia obowiązku szkolnego. Ponadto zobowiązał rodziców dzieci do niezwłocznego wykonania obowiązku szkolnego oraz zapłaty grzywny. Mimo podjętych działań, zobowiązani nie dokonali należnych opłat. Wobec powyższego wyegzekwowanie nałożonych grzywien przekazano do właściwego Urzędu Skarbowego.

(akta kontroli str. 5-15, 48-50)

³ Dz.U. z 2021 r. poz.2268, ze.zm.

⁴ W wieku od 18 do 60 dla kobiet do oraz od 18 do 65 lat dla mężczyzn.

Wójt Gminy poinformował, że poza pomocą kierowaną do osób pochodzenia romskiego przez OPS, w latach 2019 – 2021 Gmina realizowała Program „Razem do celu”, finansowany ze środków unijnych, mający na celu wzmocnienie szans na zatrudnienie osób zagrożonych ubóstwem poprzez ich aktywizację zawodową oraz społeczną. Spośród 60 uczestników ośmiu było pochodzenia romskiego. W efekcie wzięcia udziału w ww. programie, aktualnie jeden uczestnik jest w trakcie realizacji stażu zawodowego, kolejny po zakończeniu stażu został zatrudniony na ½ etatu.

Gmina w latach 2015 – 2021 uczestniczyła w Programie integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014 – 2020, w ramach którego pozyskano środki finansowe w wysokości 5 709 tys. zł. Wójt wskazał, że najważniejszymi efektami udzielonych dotacji w ramach ww. Programu były: poprawa warunków mieszkaniowych poprzez podłączenie do wodociągu i kanalizacji osiedla romskiego, remonty istniejących kontenerów mieszkalnych, wybudowanie boiska sportowego oraz placu zabaw, pomoc udzielona uczniom romskim (zakup podręczników i przyborów szkolnych, wykup ubezpieczenia NW oraz zorganizowanie dowozu dzieci do szkoły podstawowej w Maszkowicach), zorganizowanie stażów zawodowych, objęcie badaniami profilaktycznymi i opieką pielęgniarską mieszkańców osiedla romskiego.

(akta kontroli str. 5-15, 42-43)

Działania kontrolowanej jednostki w obszarze rozpoznawania potrzeb społeczności romskich nie były dokumentowane. Analiza potrzeb mniejszości romskiej odbywała się w ramach pracy socjalnej OPS. Wójt poinformował, że rozpoznanie potrzeb mniejszości romskiej na terenie Gminy Łącko następowało w drodze składanych przez osoby wniosków o pomoc do OPS w Łącku, w których zgłaszają oni swoje potrzeby, wywiadów środowiskowych przeprowadzanych przez pracowników socjalnych, sporządzanych notatek z rozmów oraz wizyt na osiedlu romskim. Dodał, że społeczność romska nie zgłaszała żadnych propozycji przedsięwzięć, które miały by być skierowane do społeczności romskiej.

(akta kontroli str. 5-15)

Gmina nie opracowała odrębnej strategii dla społeczności romskiej. W dokumencie pn. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łącko na lata 2016 - 2021 i na lata 2022 – 2028, jeden z rozdziałów poświęcony został społeczności romskiej. Wskazano w nim główne problemy i bariery mające wpływ na utrzymującą się trudną sytuację społeczności, tj. trudne warunki mieszkaniowe, bierność zawodowa wynikająca z braku wykształcenia oraz zła sytuacja zdrowotna. Wójt Gminy wskazał, że w corocznych raportach z ewaluacji Strategii Gmina wytyczała kierunki działań dla tej społeczności i m. in. na jej podstawie konstruowane były wnioski do Programu integracji.

NIK zwraca uwagę, że w dokumencie pn. „Raport z przeprowadzonego monitoringu i ewaluacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Łącko na lata 2016-2021” (numer raportu: 5) w ocenie realizacji I Celu Strategicznego: Zintegrowany system pomocy społecznej wskazano, że *głównym problemem w dalszym ciągu jest brak opracowania i realizacji „Programu integracji społeczności romskiej” na terenie Gminy Łącko. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu opracowanie przez wszystkie jednostki samorządu Gminy Łącko spójnego programu zmierzającego do integracji społeczności romskiej oraz opracowanie wspólnej i konsekwentnej polityki zmierzającej do integracji społeczności romskiej, zwiększenia frekwencji uczniów romskich na zajęciach szkolnych oraz dążenia do zwiększenia liczby dzieci romskich uczęszczających do szkół ponadpodstawowych.* Choć w przeciwieństwie do poprzednio obowiązującego Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na

lata 2014-2020, w aktualnie realizowanym *Programie integracji* brak jest wymogu opracowania lokalnego programu integracji społecznej Romów, to zdaniem NIK brak tego dokumentu może utrudnić Gminie zapewnienie kompleksowych i dostosowanych do potrzeb lokalnej społeczności romskiej form wsparcia na kolejne lata obowiązywania *Programu integracji*.

(akta kontroli str. 5-15, 653-696)

Wójt poinformował również, że Gmina Łącko nie opracowała koncepcji planu rozwiązywania problemu osady romskiej w Maszkowicach w formie oficjalnego dokumentu. Wskazał, że temat ten jest na bieżąco poruszany podczas spotkań z Radą Gminy Łącko, Małopolskim Urzędem Wojewódzkim, czy w trakcie Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych, w których Gmina Łącko uczestniczyła. Dodał, że brak środków finansowych oraz jedności w decyzjach związanych z rozwiązaniem problemu osady romskiej w Maszkowicach powoduje, że opracowanie takiej koncepcji jest bardzo utrudnione, a jej zrealizowanie i uzyskanie akceptacji przez większość w Radzie Gminy Łącko niemożliwe.

(akta kontroli str. 41-44)

W 2021 r. Gmina złożyła terminowo, tj. do 8 marca 2021 r.⁵, wnioski w ramach *Programu integracji* na realizację 11 zadań. Wszystkie wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone, efektem czego było podpisanie porozumień na wszystkie zadania. Na 11 złożonych wniosków w trzech przydatkach dotacje przyznano w niezmienionych kwotach wynikających ze złożonych wniosków⁶. W pozostałych ośmiu⁷ przypadkach kwoty przyznanych dofinansowań były niższe niż w złożonych wnioskach. Wójt wyjaśnił, że nie ma informacji, dlaczego w przypadku ośmiu zadań dotacje zostały udzielone w niższej wysokości niż wynikało to ze złożonych wniosków.

Po otrzymaniu informacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego o udzielonych kwotach dofinansowań na ww. zadania, Gmina sporządziła i przesłała uaktualnione harmonogramy finansowo-rzeczowe, uwzględniające wysokość otrzymanych dotacji.

(akta kontroli str. 29-40, 56-94)

Wójt poinformował, że zgłoszone zadania w ramach *Programu integracji* oparto m.in. na założeniach i wnioskach płynących z Raportu Ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łącko, z rozpoznania potrzeb osób ze społeczności romskiej dokonywanych przez pracowników socjalnych w czasie wizyt w środowisku, przeprowadzonych wywiadów środowiskowych oraz wniosków o pomoc składanych do OPS w Łącku przez osoby ze społeczności romskiej korzystającej z pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 5-15)

⁵ Sposób postępowania przy udzielaniu dotacji ze środków *Programu integracji* na realizację zadań w roku 2021 regulowała „Informacja o sposobie postępowania przy udzielaniu dotacji ze środków *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030 w 2021 r.*”, zatwierdzona przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w dniu 2 lutego 2021 r.

⁶ Dotyczyło to zadań pn.: „Utworzenia świetlicy środowiskowej na osiedlu romskim” (200 tys. zł), „Regulacja stanu formalno-prawnego osiedla romskiego” (200 tys. zł), „Na zdrowie” (57,6 tys. zł).

⁷ Dotyczyło to zadań pn.: „Szkoła dla aktywnych - wspieranie, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz promowanie zdrowego stylu życia” (wnioskowana kwota 47,3 tys. zł/ kwota otrzymana 14,3 tys. zł), „Szkoła przyjazna uczniom - zajęcia dodatkowe” (90 tys. zł / 22,7 tys. zł), „Budowa budynku Sali gimnastycznej z zapleczem oraz dodatkowymi salami lekcyjnymi i przerwą przy Szkole Podstawowej w Maszkowicach” (470 tys. zł / 246,4 tys. zł), „Wyposażenie nowobudowanych mieszkań”(94,3 tys. zł / 60 tys. zł), „Poprawa warunków mieszkaniowych Romów znajdujących się w najtrudniejszych warunkach lokalowych poprzez zakup kontenerów mieszkalnych lub/i zakup mieszkań na wolnym rynku” (800 tys. zł / 350 tys. zł), „Poprawa warunków mieszkaniowych Romów znajdujących się w najtrudniejszych warunkach lokalowych” (600 tys. zł / 445 tys. zł), „Bezpiecznie i zasadami ” (34 tys. zł / 17,8 tys. zł), „Praca szansa rozwoju” (71,6 tys. zł / 56,6 tys. zł).

Wójt poinformował, że zgłoszone przez Gminę do realizacji w ramach *Programu integracji* cztery⁸ zadania w dziedzinie *Mieszkalnictwo*, zostały skierowane do rodzin, które znajdowały się w najtrudniejszej sytuacji bytowej. Do przeprowadzania remontów, wybrano najstarsze i najbardziej zniszczone kontenery mieszkalne, w których mieszkali Romowie.

(akta kontroli str. 19-20, 29-32, 37, 123-125.)

Trzy zadania⁹ do realizacji w dziedzinie *Innowacyjne projekty integracyjne* zostały zgłoszone w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczności romskiej (wysokie bezrobocie, zła sytuacja zdrowotna mieszkańców osiedla romskiego, brak umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi, konsumpcyjny styl życia, olbrzymie zadłużenie z tytułu zaciągniętych kredytów, konflikty wewnętrzne).

(akta kontroli str. 21-22, 151-156, 215-220, 310-315)

Cztery zadania¹⁰ zgłoszone w dziedzinie *Edukacja* zostały wybrane z uwagi na fakt niskiej frekwencji uczniów romskich w szkole, a tym samym konieczność zachęcenie uczniów do udziału w lekcjach, jak również chęć poprawy warunków nauki i nauczania w szkole, do której uczęszczają dzieci pochodzenia romskiego poprzez wybudowanie sali gimnastycznej oraz stworzenie miejsca, w którym dzieci pochodzenia romskiego, jak i cała społeczność romska mogłaby wspólnie spędzać czas poprzez utworzenie świetlicy środowiskowej.

(akta kontroli str. 358-364, 394-400, 428-439, 467-479)

Na realizację w 2021 r. zadań w ramach *Programu integracji* Gmina zawarła z Wojewodą Małopolskim 11 porozumień (sześć 18 czerwca 2021 r., cztery 22 czerwca 2021 r. oraz jedno w dniu 21 czerwca 2021 r.), w ramach których otrzymała dotację o łącznej wartości 1 670,4 tys. zł. Do końca 2021 r. Gmina wydatkowała na realizację ww. zadań środki w łącznej wysokości 1 421,6 tys. zł, w tym 814,9 tys. zł stanowiły środki pochodzące z dotacji (48,8% udzielonych dotacji), 294,5 tys. zł stanowiły środki własne Gminy, a pozostałą kwotę 312,2 tys. zł stanowiły środki pochodzące z Funduszu Kultury Fizycznej¹¹. W ramach środków przyznanych z dotacji kwotę 834 tys. zł stanowiły wydatki niewygasające z końcem 2021 r., o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia.

(akta kontroli str. 94)

W dziedzinie *Edukacja* Gmina otrzymała dotację w łącznej wysokości 483,4 tys. zł, którą wydatkowano w kwocie 472,4 tys. zł (97,7%) na realizację czterech zadań, tj.: „Szkoła dla aktywnych” (14,3 tys. zł), „Szkoła przyjazna uczniom” (22,7 tys. zł), „Utworzenie świetlicy środowiskowej na osiedlu romskim” (189 tys. zł) oraz „Budowa sali gimnastycznej”¹² (246,4 tys. zł). Niewykorzystana kwota środków dotacji w wysokości 11 tys. zł dotyczyła zadania „Utworzenie świetlicy środowiskowej” i wynikała z niewydatkowania w 2021 r. środków na koszty administracyjne (zatrudnienie pracowników świetlicy) z uwagi na opóźnienie związane z otwarciem

⁸ „Wyposażenie nowobudowanych mieszkań”, „Poprawa warunków mieszkaniowych Romów znajdujących się w najtrudniejszych warunkach lokalowych poprzez zakup kontenerów mieszkalnych lub/i zakup mieszkań na wolnym rynku”, „Poprawa warunków mieszkaniowych Romów znajdujących się w najtrudniejszych warunkach lokalowych”

⁹ „Bezpiecznie i zasadami”, „Praca szansa rozwoju”, „Na zdrowie”

¹⁰ Szkoła dla aktywnych - wspieranie, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz promowanie zdrowego stylu życia”, „Szkoła przyjazna uczniom - zajęcia dodatkowe”, „Utworzenie świetlicy środowiskowej na osiedlu romskim”, „Budowa budynku Sali gimnastycznej z zapleczem oraz dodatkowymi salami lekcyjnymi i przewiązką przy Szkole Podstawowej w Maszkowicach”

¹¹ Środki własne Gminy oraz środki z Funduszu Kultury Fizycznej wydatkowane w ramach zadania „Budowa Sali Gimnastycznej”.

¹² W przypadku inwestycji „Budowy Sali Gimnastycznej”, jej realizacja planowana jest na lata 2021-2022. Całkowity koszt inwestycji ma wynieść 3 223 tys. zł, a planowane jej zakończenie to maj 2022 r.

świetlicy. Kwota niewykorzystanych środków została zwrócona na konto Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

(akta kontroli str. 94, 531, 650)

W dziedzinie *Innowacyjne projekty integracyjne* Gmina otrzymała dotację w łącznej wysokości 132 tys. zł, którą wydatkowano w kwocie 123,2 tys. zł (93,3%) na realizację trzech zadań, tj. „Bezpiecznie i z zasadami” (17,6 tys. zł), „Praca szansą rozwoju” (48 tys. zł) oraz „Na zdrowie” (57,6 tys. zł). Przyczyną niewykorzystania środków w wysokości 8,8 tys. zł¹³ były absencje chorobowe pracowników pochodzenia romskiego biorących udział w zadaniu „Praca szansą rozwoju”, a tym samym powstałe oszczędności w kosztach ich zatrudnienia oraz oszczędności powstałe w wyniku realizacji zadania „Bezpiecznie i z zasadami”. Kwota niewykorzystanych środków została zwrócona na konto Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

(akta kontroli str. 94, 344, 329-335, 352-353)

W dziedzinie *Mieszkalnictwo* Gmina otrzymała dotację w łącznej wysokości 1 055 tys. zł z przeznaczeniem na realizację czterech zadań, tj. „Wyposażenie nowobudowanych mieszkań” (60 tys. zł), „Regulacja stanu formalno-prawnego osiedla romskiego” (200 tys. zł), „Poprawa warunków mieszkaniowych zakup mieszkań” (350 tys. zł), „Poprawa warunków mieszkaniowych, remonty” (445 tys. zł). Do końca 2021 r. wydatkowano kwotę 219,4 tys. zł (20,8%), w tym 103,9 tys. zł¹⁴ na zadanie „Poprawa warunków mieszkaniowych – remonty”, 60 tys. zł na zadanie „Wyposażenie nowobudowanych mieszkań” oraz 55,5 tys. zł na zadanie „Regulacja stanu formalno-prawnego osiedla romskiego”¹⁵.

Wójt Gminy pismem z 17 listopada 2021 r. skierował prośbę do Wojewody Małopolskiego o przeniesienie, przeznaczonych na realizację trzech zadań, niewykorzystanych środków w łącznej wysokości 834 tys. zł¹⁶, jako kwoty wydatków niewygasających z końcem 2021 r. Wojewoda pismem z 29 grudnia 2021 r. poinformował o ujęciu ww. wydatków w wykazie wydatków budżetu państwa, które w roku 2021 nie wygasają z upływem roku budżetowego¹⁷. W związku z powyższym podpisano stosowne aneksy do zawartych Porozumień na realizację tych trzech zadań.

(akta kontroli str. 94, 639-648)

Przyczynami niepełnej realizacji ww. trzech zadań oraz zgłoszenia ich do wykazu wydatków niewygasających było:

- unieważnienie z powodu braku ofert kolejno przeprowadzonych dwóch postępowań przetargowych na remont łazienek i pomieszczeń mieszkalnych czterech domów w trybie ustawy z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych¹⁸ (dalej: ustawa prawo zamówień publicznych) w ramach zadania „Poprawa warunków mieszkaniowych – remonty”;

¹³ Zadanie „Bezpiecznie i z zasadami” niewykorzystana kwota 176,80 zł, zadanie „Praca szansą rozwoju” – niewykorzystana kwota 8,6 tys. zł.

¹⁴ Do 31 grudnia 2021 r. z przyznanej dotacji w wysokości 450 tys. zł wydatkowano kwotę 103,9 tys. zł m.in. na remont zewnętrznej instalacji wodno-ściekowej, zakup materiałów na wykonanie dwóch łazienek, zakup i dostawę kruszywa do utwardzenia dojazdów do nieruchomości, odbiór i zagospodarowanie odpadów.

¹⁵ Do 31 grudnia 2021 r. z przyznanej kwoty dotacji w wysokości 200 tys. zł wydatkowano kwotę 46 tys. zł na wykonanie mapy z inwentaryzacją osiedla oraz opracowanie dokumentacji projektowej dla dwóch budynków kontenerowych w celu uzyskania pozwolenia na budowę.

¹⁶ 340 tys. zł w ramach zadania: Poprawa warunków mieszkaniowych remonty, 144 tys. zł w ramach zadania: Regulacja stanu formalnoprawnego osiedla romskiego, 350 tys. zł w ramach zadania: Poprawa warunków mieszkaniowych zakup mieszkań.

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2021 nie wygasają z upływem roku budżetowego (Dz. U. poz. 2407). Termin realizacji przedmiotowych wydatków został określony na 30 listopada 2022 r.

¹⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm.

(akta kontroli str. 576-595, 639-640)

- w przypadku zadania „Regulacja stanu formalno-prawnego osiedla romskiego” skomplikowana sytuacja formalno-prawna trzech działek, na których m.in. istnieje osiedle romskie. Wójt poinformował, że w przypadku jednej działki skierowano sprawę do sądu w celu stwierdzenia nabycia własności przez zasiedzenie na rzecz Gminy Łącko. W kolejnej wystąpiono do Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu z prośbą o podjęcie działań zmierzających do założenia księgi wieczystej dla przedmiotowej działki ewidencyjnej (wpis własności na rzecz Skarbu Państwa). Procesem regulacji objęta była także trzecia działka, której część jest zajęta przez społeczność Romów, natomiast właścicielem jest osoba fizyczna, z którą toczą się rozmowy i wstępne negocjacje umożliwiające nabycie na rzecz Gminy Łącko części ww. działki ewidencyjnej w drodze umowy sprzedaży;

(akta kontroli str. 29-40)

- niezakupienie do końca 2021 r. mieszkania w ramach zadania „Poprawa warunków mieszkaniowych – zakup mieszkań”. Wójt Gminy wyjaśnił, że początkowo do objęcia pomocą polegającą na zakupie mieszkania bądź domu na wolnym rynku została wybrana rodzina, która wyraziła chęć zamieszkania w Nowym Sączu. Wobec tego, zgodnie z założeniami Programu integracji, Gmina wystąpiła do władz Miasta Nowego Sącza z prośbą o wyrażenie zgody na zakup nieruchomości na terenie miasta dla rodziny romskiej, jednakże uzyskano negatywną odpowiedź. Wobec powyższego do objęcia pomocą wybrano inną rodzinę (matkę samotnie wychowującą sześcioro dzieci), która wyraziła chęć zamieszkania na terenie Miasta Wieliczka. Ponieważ władze Miasta Wieliczka wyraziły zgodę na zakup mieszkania na ich terenie podjęto dalsze działania. Wójt wskazał, że znaleziono już stosowne mieszkanie, rodzina romska wyraziła chęć zamieszkania w nim, wobec czego nawiązano kontakt z pośrednikiem, a obecnie podejmowane są dalsze kroki w celu zakupu mieszkania.

(akta kontroli str. 29-37, 632-638)

Wójt poinformował, że w ramach ww. zadania „zdecydowano się na zakup mieszkania poza terenem Gminy, a nie na zakup kontenerów mieszkalnych, które można by posadzić na terenie osiedla romskiego, z uwagi na fakt, że na przedmiotowym osiedlu nie ma obecnie miejsca na umieszczenie nowych kontenerów mieszkalnych.

(akta kontroli str. 31-32)

Gmina wywiązała się z obowiązków sprawozdawczych i rozliczyła otrzymane dotacje na realizację zadań w ramach *Programu integracji* (dla zakończonych ośmiu zadań) zgodnie z warunkami określonymi w zawartych porozumieniach. Sprawozdania końcowe sporządzono na formularzach, których wzór dołączono do zawartych porozumień. Zadania te zrealizowano terminowo, a dotacje wykorzystano zgodnie z ich zaplanowanym przeznaczeniem. W przypadku trzech nieukończonych projektów Gmina złożyła sprawozdania częściowe.

(akta kontroli str. 94, 137-150, 254-256, 306-309, 336-357, 389-393, 424-427, 460-466, 525-534, 554-557, 596-610.)

Zgodnie z zawartymi porozumieniami Gmina do każdego zadania prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową otrzymanych i wydatkowanych środków dotacji w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

(akta kontroli str. 697-705)

W związku z realizacją dwóch zadań¹⁹ w ramach Programu integracji Gmina przeprowadziła trzy postępowania zakupowe na podstawie *ustaw prawo zamówień publicznych*. Jedno postępowanie dotyczące budowy budynku sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Maszkowicach wszczęto 30 grudnia 2021 r. w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie art. 39 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*²⁰. W drodze przeprowadzonego postępowania wyłoniono wykonawcę, z którym podpisano umowę 5 marca 2021 r. o wartości brutto 3 223 tys. zł.

W przypadku zadania „Poprawa warunków mieszkaniowych – remonty” przeprowadzono dwa postępowania zgodnie z *ustawą prawo zamówień publicznych* na wykonanie remontów czterech mieszkań. (pierwsze wszczęte 4 października 2021 r. oraz drugie 26 października 2021 r.). Oba postępowania zostały unieważnione z uwagi na brak ofert.

(akta kontroli str. 460-466, 576-595)

W przypadku pozostałych dziewięciu zadań zamówienia przeprowadzono zgodnie z zapisami Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej poniżej kwoty 130 tys. zł w Urzędzie Gminy Łącko, przyjętego na podstawie zarządzenia Wójta Gminy Łącko z 29 grudnia 2020 r. nr 123/2020.

(akta kontroli str. 51-55, 111-122, 230-253, 257-276, 486-524, 551-553)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina w ramach *Programu integracji* otrzymała dotację o łącznej wartości 1 670,4 tys. zł na realizację 11 zadań, którą wydatkowano do końca 2021 r. w kwocie 814,9 tys. zł. Zadania w ramach *Programu integracji* zostały zrealizowane zgodnie z zawartymi porozumieniami oraz rzetelnie i terminowo rozliczone. Do końca 2021 r. osiem z 11 zadań zostało wykonanych w całości, a w przypadku trzech pozostałych (dwóch zrealizowanych w części i jednego zadania niezrealizowanego), w związku z ujęciem ich wydatków jako wydatków niewygasających, termin ich zakończenia został przedłużony do 30 listopada 2022 r. NIK zwraca uwagę, że Gmina nie miała spójnego planu/koncepcji rozwiązania problemów społeczności romskiej na swoim terenie. Rozeznanie i analizę potrzeb mniejszości romskiej oparto na rozpoznaniu potrzeb dokonywanych przez pracowników socjalnych OPS.

OBSZAR

2. Osiągnięcie zakładanych efektów/rezultatów w ramach Programu integracji

Opis stanu
faktycznego

W wyniku realizacji zakończonych w 2021 r. ośmiu zadań w ramach *Programu integracji* Gmina osiągnęła zakładane efekty rzeczowe, tj.:

w dziedzinie *Edukacja*:

- zorganizowano dowóz do szkoły dla 60 uczniów pochodzenia romskiego,
- ubezpieczono wszystkich 60 uczniów pochodzenia romskiego (ubezpieczenie typu NW),
- zakupiono wyprawki szkolne dla wszystkich 60 dzieci romskich,

¹⁹ Budowa budynku Sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Maszkowicach, oraz Poprawa warunków mieszkaniowych remonty”,

²⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm. Obowiązująca do 31 grudnia 2020 r.

- zorganizowano dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wychowawcze²¹ dla dzieci romskich,
- zorganizowano 22 wycieczki szkolne, w których łącznie brało udział ok. 25 dzieci romskich,
- ukończono budowę świetlicy środowiskowej na osiedlu romskim,

w dziedzinie *Innowacyjne projekty integracyjne*:

- stworzono dwa miejsca pracy w Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Łącku, na których zatrudniono na czas określony osoby pochodzenia romskiego, biorących udział w zadaniu,
- zatrudniono pielęgniarkę środowiskową, która przeprowadziła 28 godzin pogadanek oraz 50 godzin konsultacji indywidualnych dla kobiet, w celu podniesienia świadomości dotyczącej dbania o własne ciało i higienę,
- zrealizowano 480 godz. wsparcia medycznego, w ramach którego diagnozowano problemy zdrowotne, wprowadzono profilaktykę diabetologiczną i kardiologiczną,
- przeprowadzono szkolenia w zakresie obsługi zakupionych dla 50 rodzin romskich gleukometrów, ciśnieniomierzy, pulsoksymetrów,
- dla 93 osób zorganizowano spotkania w tematach: „Racjonalne gospodarowanie dostępnymi środkami finansowymi” (29 spotkań), „Przeciwdziałanie uzależnieniom” (9 spotkań), Przeciwdziałanie przemocy domowej” (18 spotkań), „Stop agresji, przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym” (9 spotkań) oraz 3 spotkania z reprezentantami Policji w zakresie bezpieczeństwa w sieci oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego i 3 spotkania z reprezentantami Straży Pożarnej w zakresie zagrożeń przeciwpożarowych oraz radzenia sobie w sytuacji zagrożenia,

w dziedzinie *Mieszkalnictwo* (w ramach zakończonego jednego z czterech zadań):

- zakupiono meble oraz sprzęty AGD dla ośmiu rodzin (30 osób).
(akta kontroli str. 20, 48-50, 123-150, 165-214, 230-233, 254-256, 277-281, 324-335, 387-388, 422-423, 525-534)

Na dzień zakończenia kontroli, tj. 8 lutego 2022 r., nie było możliwe ocenienie efektów rzeczowych czterech zadań realizowanych w ramach *Programu integracji*, tj. trzech²² z dziedziny *Mieszkalnictwo*, w przypadku których planowane wydatki zostały ujęte w wykazie wydatków niewygasających, oraz zadania „Budowa budynku sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Maszkowicach”, której zakończenie planowane jest w maju 2022 r.

(akta kontroli str. 460-463, 639-648)

W okresie objętym kontrolą wydatki poniesione w ramach *Programu integracji* zrealizowano w sposób gospodarny, zapewniający uzyskanie zamierzonych efektów tj. zgodnie z zasadą określoną w art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²³. Zostały one poniesione w zaplanowanych wysokościach. Stosowano procedury określone w ustawie Prawo zamówień publicznych oraz w wewnętrznych regulaminach.

(akta kontroli str. 51-93, 460-466, 576-595)

²¹ 10 zajęć wyrównawczy z języka polskiego, 11 zajęć wyrównawczych z matematyki, 25 zajęć z logopedą, 15 zajęć z psychologiem szkolnym

²² Regulacja stanu formalno - prawnego osiedla romskiego”, „Poprawa warunków mieszkaniowych remonty” Poprawa warunków mieszkaniowych zakup mieszkań”

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

Gmina nie ustalała dodatkowych mierników/wskaźników w ramach *Programu integracji*. Wójt wyjaśnił, że na etapie pisania każdego wniosku w ramach *Programu integracji*, zgodnie z jego wytycznymi planowana była liczba uczestników biorących udział w realizacji zadania, następnie ta liczba była weryfikowana w sprawozdaniach.

(akta kontroli str. 25-28)

W zrealizowanych projektach w dziedzinie *Edukacja* jedno zadanie „Utworzenie świetlicy środowiskowej na osiedlu Romskim” było skierowane do całej społeczności romskiej (228 osób), pozostałe projekty „Szkoła przyjazna uczniom”, „Szkoła dla aktywnych” oraz „Budowa budynku sali gimnastycznej przy Szkole Podstawnej w Maszkowicach” były skierowane do wszystkich dzieci pochodzenia romskiego w wieku szkolnym, tj. 62 dzieci.

W przypadku czterech zadań związanych z mieszkalnictwem, na dzień zakończenia kontroli tj. 9 lutego 2022 r., zakończono jedno zadanie „Wyposażenie nowo budowanych mieszkań”, w którym pomocą objęto w sumie 8 rodzin romskich (30 osób).

W obszarze *Innowacyjnie projekty integracyjne* zadaniem „Na zdrowie” objęto wszystkich mieszkańców osiedla (228), zadaniem „Bezpiecznie i z zasadami” 93 osoby, natomiast w projekcie „Praca szansą rozwoju” dwie osoby²⁴.

(akta kontroli str. 95)

Wójt stwierdził, że Romowie, na rzecz których realizowane były zadania w ramach *Programu integracji*, nie wnosili żadnych zastrzeżeń. Do Gminy nie wpływały również żadne skargi ze strony społeczności romskiej odnośnie działań podejmowanych przez Gminę na jej rzecz.

(akta kontroli str. 25-28)

Wójt poinformował, że na terenie Gminy nie rozpowszechniano materiałów edukacyjnych służących integracji społecznej środowiska romskiego i większości nieromskiej. Wskazał jednocześnie, że w każdym przedsięwzięciu organizowanym przez gminę lub jednostki podległe, społeczność romska brała udział na zasadach ogólnych jak każdy mieszkaniec gminy np. w ramach programów aktywizujących, staży zawodowych, kursów zawodowych, czy festynów, które były organizowane w okresie przed pandemią np. w Pikniku Rodzinnym, zorganizowanym w 2018 i 2019 roku, gdzie osoby ze społeczności romskiej brały bardzo liczny i aktywny udział. Wójt wyjaśnił, że w 2021 r. ze względu na pandemię Covid-19 nie organizowano żadnych przedsięwzięć mających na celu integrację i przybliżenie społeczności należącej do większości problemów i znaczenia kulturowego mniejszości romskiej.

(akta kontroli str. 25-28)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK pozytywnie ocenia realizację zadań w ramach *Programu integracji*. Zadania zostały wykonane zgodnie z zawartymi porozumieniami oraz osiągnięto zakładane cele i rezultaty. W sposób gospodarny dokonywano wydatków w ramach realizowanych zadań. W szczególności zakupiono wyposażono mieszkania, zamieszkałe przez osiem rodzin romskich, w meble oraz sprzęty AGD, wybudowano świetlicę szkolną, udzielono wsparcia uczniom romskim poprzez zakup wyprawek szkolnych, wykup ubezpieczenia NW oraz zorganizowanie dowozu dzieci do szkoły, czy też podjęto działaniami prozdrowotne skierowane do wszystkich mieszkańców osiedla romskiego.

²⁴ W ramach ww. zadania przewidziano uczestnictwo dwóch osób. W skutek absencji wybranych do projektu Romów wystąpiła konieczność zastąpienia ich innymi osobami, w rezultacie w projekcie wzięło udział cztery osoby.

II. Uwagi i wnioski

Uwagi
Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

III. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W związku z niesformułowaniem wniosków pokontrolnych Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Kraków, lutego 2022 r.

Łukasz Chudzik
Starszy inspektor k.p.
